

4. HUMANITAIR OORLOGSRECHT

Humanitair oorlogsrecht is het recht dat geldt tijdens een gewapend conflict. Hierdoor zijn ook strijdende partijen aan regels gebonden. Het humanitair oorlogsrecht beschermt personen die niet of niet meer deelnemen aan een gewapend conflict. Dit recht probeert de humanitaire gevolgen van zo'n conflict te beperken. Het Rode Kruis is een drijvende kracht achter de ontwikkeling van het humanitair oorlogsrecht. Wereldwijd dringen we aan op de naleving ervan en maken we de regels bij zoveel mogelijk mensen bekend. Ook in Nederland.

Financiering

€ 310.989

Door: Leden en donateurs, sponsors

Highlights

- FTEs: 4,1
- Vrijwilligers: 120
- Frits Kalshoven International Humanitarian Law Competitie
- 1.885 mensen bereikt via voorlichting
- 2.762 bezoekers tentoonstelling 'Kind onder vuur!'
- 60 jaar Verdragen van Genève

HUMANITAIR OORLOGSRECHT IN VOGELVLUCHT

Zelfs in oorlog zijn er grenzen. Het humanitair oorlogsrecht zorgt daarvoor. Zo mogen burgers niet worden aangevallen, moeten krijgsgevangenen goed behandeld worden en is het gebruik van bijvoorbeeld anti-personeelslandmijnen en clustermunitie in Nederland verboden. Ook beschermt het humanitair oorlogsrecht de leefomgeving van burgers, zoals infrastructuur, milieu en cultureel erfgoed. De beschermende werking van het humanitair oorlogsrecht redde ook in 2009 duizenden levens van burgers en soldaten, van Afghanistan tot Sri Lanka, van Gaza tot Colombia.

Ministerie van Binnenlandse Zaken:

"De opgeleverde analyse door het Rode Kruis levert een compleet overzicht en geeft goed inzicht in de juridische componenten van de Nederlandse Crisisbeheersing en rampenbestrijding op de onderscheiden thema's van de IDRL-guidelines. Hierdoor kan de analyse (juridische) input leveren voor het (operationele) handboek bijstand."

ONZE ACTIVITEITEN IN 2009

Voorlichting over humanitair oorlogsrecht

Omdat naleving van het oorlogsrecht begint bij kennis ervan, geven we voorlichting over de regels. In Nederland heeft in vredetijd het Nederlandse Rode Kruis bij Koninklijk Besluit als taak deze voorlichting te verzorgen. De belangrijkste doelgroepen hierbij zijn:

- Krijgsmacht
- Studenten en scholieren
- Journalisten
- Parlement
- Algemeen publiek
- Collega-organisaties

Ook binnen de eigen organisatie zorgen we dat de kennis over humanitair oorlogsrecht op peil is, door bijvoorbeeld alle gedelegeerden die naar een conflictgebied gaan te instrueren over het oorlogsrecht en het correcte embleemgebruik. We zorgen ook dat in al onze uitingen het oorlogsrecht en ons embleem op de juiste manier worden toegepast.

De 'Frits Kalshoven International Humanitarian Law Competitie' is in 2009 voor de tweede keer een groot succes geworden. Negen teams, bestaande uit studenten van negen verschillende universiteiten, streden om de hoofdprijs in een vijfdaagse pleitcompetitie over humanitair oorlogsrecht. Tijdens de competitie verdiepten de teams hun kennis van het oorlogsrecht door middel van lezingen, rollenspelen, workshops en een pleitcompetitie op de laatste dag. Beoordeling vond plaats door een jury samengesteld uit bekende praktijkjuristen, hoogleraren en senior militairen.

Voorlichten	Aantal	Aantal bereikte personen
Militairen	12	471
Studenten	19	430
Juristen	3	250
Algemeen publiek	70	1.885
Rode Kruis (vrijwilligers & beroepskrachten)	12	145

Embleembescherming

Het Rode Kruis-embleem beschermt mensen in oorlogstijd. Het staat voor neutraliteit en wordt door bijna alle strijdende partijen wereldwijd gerespecteerd. De functie van ons embleem is dus van levensbelang. Misbruik is daarom strafbaar, ook in vreedstijd. Wij wijzen individuen, bedrijven, instellingen en organisaties op oneigenlijk gebruik van het Rode Kruis-embleem. Meestal zijn ze niet op de hoogte van de regels omtrent het gebruik. Het gebruik wordt daarna meestal meteen stopgezet. Dit jaar wees het Nederlandse Rode Kruis in 65 gevallen op het oneigenlijke gebruik van ons embleem.

Netwerk Humanitair Oorlogsrecht

Vrijwilligers van het netwerk Humanitair Oorlogsrecht organiseerden in 2009 door heel Nederland voorlichtingsbijeenkomsten, lessen, debatten en maatschappelijke stages op basis- en middelbare scholen, universiteiten, bij Rode Kruis-afdelingen, studentenorganisaties, Rotary-verenigingen en op militaire kazernes.

In 2009 boekte het netwerk de volgende successen:

- 23 nieuwe voorlichters meldden zich aan. In totaal telt het netwerk nu ongeveer 120 vrijwilligers;
- 70 voorlichtingsbijeenkomsten, waarvan 51 aan jongeren;
- in totaal zijn er 1.885 mensen bereikt, waarvan het merendeel jongeren.

Tentoonstelling 'Kind onder Vuur!'

De tentoonstelling 'Kind onder Vuur!' geeft leerlingen in Nederland een kijkje in het leven van kinderen in oorlogsgebieden. Deze tentoonstelling heeft in 2009 op 4 verschillende plaatsen in Nederland gestaan: Groningen, Hillegom, Almere en Terneuzen. De tentoonstelling is overal zeer positief ontvangen en heeft in totaal in 2009 ongeveer 2.762 bezoekers getrokken, waarvan het merendeel jongeren.

Cees Breederveld, algemeen directeur Nederlandse Rode Kruis:

"Het humanitair oorlogsrecht heeft burgers beschermd, ervoor gezorgd dat krijgsgevangenen met respect behandeld worden en geholpen om families te herenigen. Kortom, het heeft de gruwelijkheden van conflicten beperkt."

DIT HEBBEN WE BEREIKT

Meer pleitbezorging op actuele humanitair oorlogsrechtthema's

Gaza

Naar aanleiding van het gewapende conflict in Gaza in januari 2009 heeft het Nederlandse Rode Kruis een persconferentie georganiseerd. Thema van de conferentie was de toegang van Rode Kruis en Rode Halve Maan hulpverleners tot de slachtoffers in het gebied en een oproep aan de strijdende partijen om het oorlogsrecht na te leven. De persconferentie resulteerde in verschillende artikelen op nieuwswebsites en kranten. Daarnaast hebben we Tweede Kamerleden aan de vooravond van het Gaza-debat per brief geïnformeerd over het belang van het humanitair oorlogsrecht bij de bescherming van de slachtoffers van het conflict en over de relevante regels van het oorlogsrecht, zoals het juiste gebruik van wapens.

Het Nederlandse Rode Kruis heeft in samenwerking met het Asser Instituut en de Universiteit van Amsterdam een seminar georganiseerd over de juridische kwalificering van het Gaza conflict. Tijdens het seminar spraken senior academici en een jurist van het ICRC. Genodigden waren vakjuristen, rechters van de internationale tribunalen, diplomaten, academici en collega organisaties.

60 jaar Verdragen van Genève

De Verdragen van Genève belichamen de belangrijkste regels op basis waarvan mensen beschermd worden in conflictgebieden. Dit jaar bestonden de Verdragen 60 jaar. Dit moment hebben we aangegrepen om de Nederlandse overheid op te roepen tot betere naleving van deze verdragen wereldwijd.

Bij de gelegenheid van het jubileum is bovendien op 12 augustus 2009 een opiniestuk in de Volkskrant verschenen, Verdragen van Genève beperken oorlogsgruwelen.

Direct Participation in Hostilities

Een van de belangrijkste beginselen van het humanitair oorlogsrecht is het onderscheid tussen burgers en strijders. Burgers mogen in beginsel niet aangevallen worden. Hierop is een uitzondering: als burgers direct deelnemen aan de vijandigheden, dan verliezen zij deze bescherming. In de praktijk van moderne gewapende conflicten bleek het voor strijders en hun leiders niet altijd duidelijk wat 'direct deelnemen aan vijandigheden' precies inhoudt. In 2009 publiceerde het ICRC de resultaten van een wereldwijd onderzoek naar dit onderwerp. In 2009 heeft het Nederlandse Rode Kruis dit rapport op verschillende wijzen onder de aandacht gebracht, zoals het geven van een college aan militairen. Hiermee poogt het Nederlandse Rode Kruis bij te dragen aan een nog betere bescherming van burgers in gewapende conflicten.

Betere afstemming rondom internationale rechtsgebieden, zoals: 'international disaster response law'

International Disaster Response Law (IDRL) is het recht dat zich bezig houdt met (grensoverschrijdende) rampenhulpverlening. In de praktijk blijkt dat internationale hulpverlening tijdens een ramp regelmatig oponthoud ondervindt door te veel of juist te weinig regels. Het gevolg is bijvoorbeeld langdurig oponthoud bij de grens van de hulpbehoevende staat. Ook in Nederland is IDRL van belang. In 2009 publiceerden we in nauwe samenwerking met alle ministeries en organisaties die betrokken zijn bij rampenhulpverlening, een rapport over de Nederlandse rampenwetgeving en het bijbehorende beleid.

In vijf andere Europese landen is eenzelfde onderzoek uitgevoerd (Bulgarije, Duitsland, Frankrijk, Oostenrijk en het Verenigd Koninkrijk). De Federatie zal deze nationale rapportages bundelen en samenvoegen met hun eigen onderzoek naar Europese wet- en regelgeving over grensoverschrijdende rampenhulpverlening. De uitkomsten hiervan zullen in 2010 gepresenteerd worden aan de Europese Commissie en andere relevante EU organen en de Europese overheden.

SAMENWERKINGSVERBANDEN

Om de kennis over het humanitair oorlogsrecht goed te kunnen verspreiden, werken we samen met de overheid, de krijgsmacht, universiteiten, andere hulporganisaties en afdelingen binnen de eigen organisatie. We onderhouden nauwe banden met het Internationale Rode Kruis en andere nationale verenigingen, waarbij we elkaar regelmatig adviseren.

Platform Mensenrechteneducatie

We nemen deel aan het Platform Mensenrechteneducatie. Deelnemers hebben het doel hun activiteiten op het gebied van mensenrechten af te stemmen en om mensenrechten in algemene zin te stimuleren, bijvoorbeeld in het onderwijs.

Het Platform heeft in 2009 lesmateriaal voor 352 scholen verzorgd en bijgedragen aan verschillende bijeenkomsten om mensenrechteneducatie in het onderwijs te bevorderen. Verder heeft het platform samen met het nationaal expertisecentrum leerplanontwikkeling en de ministeries van Binnenlandse Zaken en Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen bijgedragen aan het 'Stimuleringsplan mensenrechteneducatie 2009-2012'. Doel is mensenrechteneducatie een structurele en duurzame plaats in het onderwijs te geven.

AMBITIES VOOR 2010:

- publicatie Humanitair Oorlogsrecht handboek;
- uitbreiding disseminatie aan journalisten;
- pleitbezorging op specifieke onderwerpen.

GOED VOORBEREID:

Humanitair oorlogsrecht is de basis voor onze hulpverlening. Met deze bescherming zijn we voorbereid om mensen in conflictsituaties te helpen.